

УДК 925: 159-189-91'33-04-25

Набчук Олександр

кандидат психологічних наук,
начальник відділу освіти, культури, молоді та спорту

Шпанівської сільської ради

<https://orcid.org/0000-0002-1448-7687>DOI https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi22.369

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В ПСИХОЛОГІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ТВОРЧОСТІ КЕРІВНИКА ОСВІТНЬОЇ УСТАНОВИ

Анотація. Показано, що процес професійної творчості є процесом формування творчої особистості, зорієнтованої на високі професійні досягнення. Цей процес експлікується в саморозвитку, професійній діяльності і професійних взаємодіях, які, з одного боку, зумовлюють розвиток професійної творчості керівника, а, з іншого боку, є результатом сформованої здатності особистості до професійної творчості. Професійна творчість керівника також характеризується гармонійним поєднанням базових, домінуювальних якостей, які утворюють компетентність. При цьому, особистісні якості, професійні знання, уміння і навички керівника завжди експлікуються на рівні професійної творчості. Бажаний керівникові рівень професійної творчості досягається великою мірою завдяки визначеній, чітко сформованій професійній позиції (виконання творчої діяльності на інноваційно-творчому рівневі), з опорою на професійні домагання, переконання, що, в свою чергу, передбачають прогнозування очікуваного результату творчої діяльності, формулювання чітких, виражених та стійких критеріїв для оцінки професійної творчості.

Доведено, що в процесі опанування фахівцем знаннями щодо способів здійснення професійної діяльності, набуття ним вмінь та навичок для здійснення останньої відбувається розвиток особистості керівника в напрямку його підготовки до творчості. Високий рівень професійних знань, вмінь та навичок дозволяє керівникові чітко визначити значущі моральні цінності та смисли в умовах сучасного соціуму, не тільки приймати оперативні та ефективні управлінські рішення, але й впливати на прийняття рішень всього педагогічного колективу, вміння «повести за собою», займаючи лідерські позиції, сформувавши працюючу «команду» однодумців, які, реалізуючи в професійній діяльності свої творчі можливості, досягають поставлених інноваційних цілей, отримуючи від цього не лише матеріальне, а, передусім, моральне задоволення.

Визначено, що достатньо високий рівень глибоких професійних знань забезпечується активізацією у керівника пізнавальних потреб, творчим підходом до розв'язання проблемних завдань, задач та ситуацій, що не дозволяє керівникові обмежитися лише стереотипними підходами у розв'язанні управлінських завдань, а й таких задач, що підвищують компетентність керівника, активізують процес його самоактуалізації. Таким чином, чим більше знань отримує керівник, тим більш різноманітними будуть його підходи до розв'язання управлінських завдань та задач, що, в свою чергу, мобілізує інтелект на процес перетворення нової інформації, винайдення творчих, інноваційних способів створення творчого продукту.

Зазначено, що професійна творчість керівника освітньої установи має певні специфічні особливості: складний, багатоваріативний зміст професійної діяльності, який характеризується постійним пошуком продуктивних способів розв'язання управлінських завдань та задач в заздалегідь непередбачених ситуаціях, що фасилітує керівника до актуалізації власне особистісних та інтелектуальних індивідуальних можливостей:

останнє нерідко спонукає керівника до реалізації творчого підходу в професійній діяльності; потребує високої емоційно-вольової стійкості та великої швидкості плину психічних реакцій з метою винайдення оригінального способу реагування на екстремальні і мінливі ситуації оточуючого світу; високий рівень розвитку моральних і професійних якостей особистості. В даному випадку йдеться щодо сформованості ціннісно-сислової сфери особистості керівника.

Ключові слова: професійна творчість керівника освітньої установи, компетентнісний підхід, саморозвиток, професійна діяльність, творча діяльність, творча особистість.

Постановка проблеми. В якості основи для вивчення професійної діяльності керівника освітнього закладу в сучасній психології вважаються існуючі в психологічній літературі наукові теорії управління освітніми установами (Івашкевич Ед., 2015; Кривопишина, 2013; Моляко, 1989; Agrawal, 2020). У нашому дослідженні професійна діяльність керівника освітньої установи буде досліджена з урахуванням методологічного принципу визнання суб'єкта діяльності домінувальним. В основі даного принципу покладено концепцію вчених (Моляко & Музика, 2006), яка розкриває центральну позицію людини у світі і її здатність до саморозвитку, самовизначення, самовдосконалення, досягнення найвищого оптимального рівня розвитку – підняття до найвищого рівня самого себе, а саме досягнення гармонійної цілісної особистості. Однак, ідея особистісного зростання ще не означає зосередження людини на своєму творчому «Я» і не зводить процес самовдосконалення до досягнення чітко визначеної життєвої мети. Також як і досягнення суб'єктності не є дотриманням заздалегідь зазначеної межі визначеного рівню, а це – лише безперервний рух до особистісного зростання та самовдосконалення. Особистий розвиток керівника як суб'єкта професійної діяльності ще не означає, що він фасилітує максимальну ступінь самореалізації особистості. Проте, поза досягненням високого рівню особистісного розвитку реалізація професійної творчості постає неможливим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У нашому дослідженні поняття «особистісний розвиток» керівника освітньої установи буде розглянуте в парадигмі декількох напрямків. Перший напрямок спирається на наукові положення ампліфікації особистості до систем діяльності, спілкування і пізнання (Selman, 1980) та положення щодо трьох аспектів діяльності (Flossdorf, 1981): 1) діяльність є реальною та практичною, її продукція є значущою для людини; 2) людина здійснює творчу діяльність самостійно, моделюючи певні умови діяльності; 3) внутрішня – власне психічна складова реальної діяльності має свою чітко означену схему, структуру, модель, яка включає цілі, мотиви, спрямованість особистості. Отже, започатковуючи діяльність людина функціонує як суб'єкт спілкування, суб'єкт пізнання та суб'єкт активності. Поняття «суб'єкт пізнання» розуміється нами з точки зору експлікації соціального мислення особистості [6], що дозволяє розкрити соціальну позицію суб'єкта у способі пізнання (активний спосіб реалізується у процесі мислення, пасивний – у розумінні), об'єктом якого постають соціальні завдання, проблеми людей і їхні взаємостосунки

Даний напрямок психологічних досліджень актуалізує нашу увагу на особистісних якостях суб'єкта, а також на способах організації різних форм його активності, які значною мірою зумовлюють виконання творчої діяльності. Причому творчу діяльність не можна сприймати у вигляді активності, яка реалізується за допомогою іманентних рушійних сил у вигляді послідовно реалізованих цілей та мотивів. Творча діяльність здійснюється суб'єктом, який свідомо і досить-таки довільно приводить до відповідності внутрішню самоорганізацію психічних процесів, станів, мотивів, здібностей тощо. Таким чином, постає можливим розв'язати ті зовнішньо задані завдання, які суб'єкт сам для себе формулює, вважає особистісно значущими, і які він виділяє з сукупності об'єктивних умов і вимог реальної

діяльності, оскільки остання, як правило, приймає об'єктивний суспільно виважений характер. При цьому саме суб'єкт є організатором та виконавцем реальної творчої діяльності, актуалізуючи свою внутрішню психічну особистісну активність відповідно до зовнішніх умов виконання професійної діяльності. При цьому становлення особистості як суб'єкта діяльності є процесом реорганізації, якісного перетворення необхідних для здійснення цієї діяльності психічних і особистісних властивостей, що зумовлює їх використання як ресурсів і засобів відповідно до вимог і умов виконання творчої діяльності.

Другий напрямок психології професійної творчості керівника освітньої установи великою мірою конкретизує поняття «суб'єкт діяльності». У дослідженнях (Fredericktown, 1984) створено критерії, які дозволяють визначити *суб'єктний характер професійної творчості*: алгоритми експлікації творчої діяльності, актуалізації професійної культури керівника освітньої установи; моделі формування професійної компетентності, професіоналізму, майстерності керівника, оптимальне використання в діяльності психологічних і особистісних ресурсів.

Принцип *суб'єкта творчої діяльності* конкретизований через такі розуміння даної категорії:

- суб'єкт творчої діяльності – особистість із певними новоутвореннями, якостями та властивостями, які мають на увазі прагнення людини до самостійної перебудови всієї системи її психічної організації;
- творчі якості суб'єкта актуалізуються через розв'язання суперечностей між вже сформованими, стійкими особистісними можливостями, особливостями, домаганнями, мотивами індивіда і вимогами до здійснення творчої професійної діяльності, що ставляться суспільством до її виконавця;
- функція керівника як суб'єкта професійної творчості полягає у розв'язанні протиріччя в даній (тій, яка здійснюється в даний момент) діяльності і протягом всього наступного свого професійного життя;
- як суб'єкт професійної творчості керівник формує свій індивідуальний неподібний на інші спосіб організації професійної діяльності, який відповідає власне його особистісним якостям, ставленням до діяльності (з урахуванням особливостей цілепокладання, мотивації досягнення) і вимогам, об'єктивним характеристикам саме даного виду діяльності;
- суб'єкт є інтегрувальною особистістю, що координує, регулює професійну діяльність і погоджує всю систему своїх індивідуальних, психофізіологічних, психічних і особистісних можливостей та особливостей з умовами та вимогами професійної діяльності не частково, а в цілісній, гармонійній системі;
- особистість в якості суб'єкта професійної творчості здійснює регуляцію своєї діяльності з урахуванням актуалізованих механізмів саморегуляції, відповідно до вимог здійснення творчої діяльності і своїх особистісних можливостей.

Таким чином, в якості суб'єкта професійної творчості керівник узгоджує власне свій природний і психічний потенціал до вимог своєї професії і здійснює самоорганізацію психічних і особистісних можливостей і здібностей; організовує час і простір, в якому реалізується і координується внутрішня (психічна, особистісна) активність і здійснюється об'єктивна організація реальної діяльності; обирається суб'єктний спосіб експлікації професійної творчості, що відповідає внутрішнім і зовнішнім умовам реалізації себе в професійній сфері; об'єктивно перетворює задані умови і вимоги професійної діяльності для отримання об'єктивно оптимального і суб'єктивно гармонійного результату.

Третій напрямок (Amabile, Conti, Lazenby & Herron, 1996) характеризується показниками ефективності професійної діяльності і продуктивності професійної творчості: а) особистісним способом квантування творчого продукту, значущістю виокремлення не

Випуск 22, 2024. Збірник наукових праць РДГУ

тільки її особливих, творчих умов, а й вимог, які висуваються керівником до діяльності як творчого продукту; б) вибором стратегій здійснення творчої діяльності.

Четвертий напрямок (Kosmitzki & John, 1993) пов'язаний безпосередньо з дослідженнями психічної організації керівника освітньої установи як суб'єкта психічної діяльності і досліджується як своєрідна інтегральна психологічна характеристика. Четвертий напрямок пов'язаний безпосередньо з дослідженнями психічної організації керівника освітньої установи як суб'єкта психічної діяльності і досліджується як своєрідна інтегральна психологічна характеристика.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток професійної творчості у фаховій діяльності керівника освітньої установи зумовлений, передусім, його особистісно-професійним розвитком, що, в свою чергу, має безпосередній зв'язок із смислоутворенням індивіда, сформованістю ціннісно-сислової сфери його особистості. Отже, *процес професійної творчості* є процесом формування творчої особистості, зорієнтованої на високі професійні досягнення. Цей процес експлікується в саморозвитку, професійній діяльності і професійних взаємодіях, які, з одного боку, зумовлюють розвиток професійної творчості керівника, а, з іншого боку, є результатом сформованої здатності особистості до професійної творчості. Професійна творчість керівника також характеризується гармонійним поєднанням базових, домінуювальних якостей, які утворюють *компетентність*. При цьому, особистісні якості, професійні знання, уміння і навички керівника завжди експлікуються на рівні професійної творчості. Бажаний керівникові рівень професійної творчості досягається великою мірою завдяки визначеній, чітко сформованій професійній позиції (виконання творчої діяльності на інноваційно-творчому рівневі), з опорою на професійні домагання, переконання, що, в свою чергу, передбачають прогнозування очікуваного результату творчої діяльності, формулювання чітких, виважених та стійких критеріїв для оцінки професійної творчості.

Щодо належного рівню сформованості професійної творчості можна говорити лише тоді, коли система знань, умінь і навичок керівника постійно збагачується, коли суттєво розширюється діапазон творчих, оригінальних професійних завдань та задач, а професійна діяльність набуває творчого інноваційного характеру. У цьому контексті актуальними постають твердження вчених (Schwarz & Bilsky, 1987) про те, що хто навчився вчитися, навчився пристосовуватися і змінюватися, має зрозуміти, що ніяке знання не є істинно надійним, і тільки процес пошуку нового знання створює підстави для визнання надійності як такої. Ця думка наголошує на особливій значущості творчого набуття керівником професійних знань, умінь і навичок. На першому плані відбувається актуалізація здатності керівника акумулювати розрізнені факти і відомості, вміння їх аналізувати з об'єктивних позицій, порівнюючи нову, отриману інформацію із тою, яка вже була відомою раніше. Лише за таких умов є можливим процес професійної творчості.

З метою визначення певних базових характеристик професійної творчості керівника освітньої установи нами були проведені ряд *досліджень*, в яких приймали участь керівники закладів середньої освіти (м. Рівного та Рівненського району, м. Києва, м. Одеси, м. Кам'янець-Подільського). У дослідженні використовувалися як класичні, так і авторські методики: «Методику оцінки здатності керівників до творчості» та «Методику оцінки дивергентного мислення керівників закладів вищої освіти» (Набочук, 2021; Михальчук, Набочук & Івашкевич Ер., 2021). Доведено, що в процесі опанування фахівцем знаннями щодо способів здійснення професійної діяльності, набуття ним вмінь та навичок для здійснення останньої відбувається розвиток особистості керівника в напрямку його підготовки до творчості. Високий рівень професійних знань, вмінь та навичок дозволяє керівникові чітко визначити значущі моральні цінності та смисли в умовах сучасного соціуму ($r=0,69$; $p<0,01$), не тільки приймати оперативні та ефективні управлінські рішення ($r=0,72$; $p<0,01$), але й впливати на прийняття рішень всього педагогічного колективу, вміння

«повести за собою» ($r=0,76$; $p < 0,01$), займаючи лідерські позиції ($r=0,70$; $p < 0,01$), сформувавши працюючу «команду» однодумців ($r=0,78$; $p < 0,01$), які, реалізуючи в професійній діяльності свої творчі можливості, досягають поставлених інноваційних цілей, отримуючи від цього не лише матеріальне, а, передусім, моральне задоволення.

Визначено, що достатньо високий рівень глибоких професійних знань забезпечується активізацією у керівника пізнавальних потреб ($r=0,73$; $p < 0,01$), творчим підходом до розв'язання проблемних завдань, задач та ситуацій, що не дозволяє керівникові обмежитися лише стереотипними підходами у розв'язанні управлінських завдань ($r=0,78$; $p < 0,01$), а й таких задач, що підвищують компетентність керівника ($r=0,68$; $p < 0,01$), активізують процес його самоактуалізації ($r=0,63$; $p < 0,01$). Таким чином, чим більше знань отримує керівник, тим більш різноманітними будуть його підходи до розв'язання управлінських завдань та задач, що, в свою чергу, мобілізує інтелект на процес перетворення нової інформації, винайдення творчих, інноваційних способів створення творчого продукту.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Слід зазначити, що професійна діяльність керівника освітньої установи має певні специфічні особливості:

- складний, багатоваріативний зміст професійної діяльності, який характеризується постійним пошуком продуктивних способів розв'язання управлінських завдань та задач в заздалегідь непередбачених ситуаціях, що фасилітує керівника до актуалізації власне особистісних та інтелектуальних індивідуальних можливостей: останнє нерідко спонукає керівника до реалізації творчого підходу в професійній діяльності;
- потребує високої емоційно-вольової стійкості та великої швидкості плину психічних реакцій з метою винайдення оригінального способу реагування на екстремальні і мінливі ситуації оточуючого світу;
- високий рівень розвитку моральних і професійних якостей особистості. В даному випадку йдеться щодо сформованості ціннісно-сислової сфери особистості керівника.

Основними вимогами до професійної діяльності керівника освітньої установи є: а) адаптація до умов діяльності установи; б) вміння продуктивно контактувати з людьми; в) здійснення професійного моделювання, інтеграція фізичних, психічних та інтелектуальних зусиль з цією метою; г) цілісна парадигма професійної творчості.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Івашкевич Е.З. Принципи теорії асоційованих систем та структура соціального інтелекту педагога. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. Т. 3, вип. 2 (37). Сєверодонецьк: Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля, 2015. С. 91–97.
- Кривопишина О. Психофрактальна модель розвитку творчої особистості. Педагогіка і психологія професійної освіти. № 2. 2013. С. 129–136.
- Михальчук Н.О., Набочук О.Ю., Івашкевич Е.Е. Методика оцінки дивергентного мислення керівників закладів вищої освіти. Рівне: РДГУ, 2021. 144 с.
- Моляко В.О. Психологічна готовність до творчої праці. Київ, 1989. 43 с.
- Моляко В.О., Музика О.Л. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень За ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
- Набочук О.Ю. Методика оцінки здатності керівників до творчості. Рівне: РДГУ, 2021. 78 с.
- Agrawal P.K. Psychological Model of Phonosemantics. *Journal of Psycholinguistic Research*. Vol. 49. 2020. P. 453–474. URL: <https://doi.org/10.1007/s10936-020-09701-y>.
- Amabile T.M., Conti H., Lazenby J., Herron M. Creative environment at work. *Academy of Management Journal*. Vol. 36. 1996. P. 1154–1184. URL: <https://people.wku.edu/richard.miller/amabile.pdf>

- Flossdorf B. Kreativität. Handbuch psychologischer Grundbegriffe. In G. Rexelius & S. Grubitzsch (Hrsg.). Reinbek: Rowohlt, 1981. S. 572–579.
- Fredericktown N. The place of social intelligence in a taxonomy of cognitive abilities. *Intelligence*. 1984. № 5. P. 315–337. URL: <https://eric.ed.gov/?id=EJ309377>
- Kosmitzki C., John O. The implicit use of explicit conception of social intelligence. *Personality and Individual Differences*. 1993. Vol. 15. P. 11–23. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0191886993900374>
- Selman R.L. The growth of interpersonal understanding: Developmental and clinical analyses. New-York: Cambridge University Press, 1980. 540 p.
- Schwarz S., Bilsky W. To word a universal psychological structure of human values. *Personality and social psychology*. 1987. Vol. 53(3). P. 69–76.

REFERENCES

- Ivashkevych, E.Z. (2015). Pryntsypy teorii asotsiiiovanykh system ta struktura sotsialnoho intelektu pedahoha – Principles of the theory of associated systems and the structure of social intelligence of a teacher. *Teoretychni i prykladni problemy psykholohii – Theoretical and applied problems of Psychology*, 3 (2 (37)), 91–97.
- Kryvopysyna, O. (2013). Psykhofraktalna model rozvytku tvorchoi osobystosti – Psychofractal model of creative personality development. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity – Pedagogy and Psychology of professional education*, 2, 129–136.
- Molyako, V.O. (1989). Psykhologichna hotovnist do tvorchoi pratsi – Psychological readiness for creative activity. Kyiv. 43 p.
- Molyako, V.O. & Muzyka, O.L. (2006). Zdibnosti, tvorchist, obdarovanist: teoriia, metodyka, rezultaty doslidzhen – Abilities, creativity, giftedness: theory, methodology, research results. Ed. by V.O. Molyako & O.L. Muzyka. Zhytomyr: Ruta. 320 p.
- Mykhalchuk, N., Nabochuk, A. & Ivashkevych, E. (2021). Metodyka otsinky dyverhentnoho myslennia kerivnykiv zakladiv vyshchoi osvity – Methodology for assessing the divergent thinking of managers of higher educational institutions. Rivne: RSUofH. 144 p.
- Nabochuk, A. (2021). Metodyka otsinky zdatnosti kerivnykiv do tvorchosti – Methodology for assessing the ability of managers to be creative. Рівне: Rivne: RSUofH. 78 p.
- Agrawal, P.K. (2020). Psychological Model of Phonosemantics. *Journal of Psycholinguistic Research*, 49, 453–474. Retrieved from <https://doi.org/10.1007/s10936-020-09701-y>.
- Amabile, T.M., Conti, H., Lazenby, J. & Herron, M. (1996). Creative environment at work. *Academy of Management Journal*, 36, 1154–1184. Retrieved from <https://people.wku.edu/richard.miller/amabile.pdf>
- Flossdorf B. Kreativität. Handbuch psychologischer Grundbegriffe. In G. Rexelius & S. Grubitzsch (Hrsg.). Reinbek: Rowohlt, 1981. S. 572–579.
- Fredericktown, N. (1984). The place of social intelligence in a taxonomy of cognitive abilities. *Intelligence*, 5, 315–337. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=EJ309377>
- Kosmitzki, C. & John, O. (1993). The implicit use of explicit conception of social intelligence. *Personality and Individual Differences*, 15, 11–23. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0191886993900374>
- Selman, R.L. (1980). The growth of interpersonal understanding: Developmental and clinical analyses. New-York: Cambridge University Press. 540 p.
- Schwarz, S. & Bilsky, W. (1987). To word a universal psychological structure of human values. *Personality and social psychology*, 53(3), 69–76. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/228079314_Toward_A_Universal_Psychological_Structure_of_Human_Values

COMPETENCY APPROACH IN PSYCHOLOGY AND PECULIARITIES OF THE PROFESSIONAL CREATIVITY OF THE HEAD OF AN EDUCATIONAL INSTITUTION

Alexander Nabochuk

Candidate of psychology sciences in Psychology
the Head of the Department of Education, Culture, Youth and Sports
of the Shpaniv Village Council
<https://orcid.org/0000-0002-1448-7687>

DOI https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi22.369

We've shown, that the process of professional creativity is the process of forming a creative personality oriented towards high professional achievements. This process is explained in self-development, professional activities and professional interactions, which, on the one hand, determine the development of the professional creativity of the manager, and, on the other hand, are the result of the formed ability of the individual to professional creativity. The professional creativity of the manager is also characterized by a harmonious combination of basic, dominant qualities that form competence. At the same time, the personal qualities, professional knowledge, abilities and skills of the manager are always explained at the level of professional creativity. The level of professional creativity desired by the manager is achieved to a large extent thanks to a defined, clearly formed professional position (performance of creative activity at an innovative and creative level), based on professional demands, convictions, which, in turn, involve forecasting the expected result of creative activity, formulating clear, balanced and stable criteria for evaluating professional creativity.

It has been proven that in the process of mastering by a specialist knowledge about the methods of carrying out professional activities, acquiring the skills and abilities to carry out the latter, the development of the manager's personality takes place in the direction of his/her preparation for creativity. A high level of professional knowledge, abilities and skills allows the manager to clearly define significant moral values and meanings in the conditions of modern society, not only to make operational and effective management decisions, but also to influence the decision-making of the entire teaching staff, the ability "to lead", occupying leadership positions, having formed "a working team" of like-minded people, who, realizing their creative abilities in their professional paradigm of the activities, achieve the set innovative goals, receiving from this not only material, but, above all, moral satisfaction.

It was determined that a sufficiently high level of in-depth professional knowledge is ensured by the activation of the manager's cognitive needs, a creative approach to solving problematic tasks and situations, which does not allow the manager to limit himself/herself to only stereotypical approaches in solving management tasks, as well as such tasks that increase the manager's competence, activate the process of his/her self-actualization. Thus, the more knowledge a manager acquires, the more diverse his/her approaches to solving managerial tasks and problems will be, which, in turn, mobilizes the intellect for the process of transforming new information, inventing creative, innovative ways of modelling a creative product.

It should be noted that the professional creativity of the head of an educational institution has certain specific features: the complex, multivariate content of the professional activity, which is characterized by a constant search for productive ways of solving management tasks and problems in unforeseen situations, which facilitates the manager to actualize his personal and intellectual individual capabilities: the latter often prompts the manager to implement a creative approach in professional activity; requires high emotional and volitional stability and high speed

of flow of mental reactions in order to invent an original way of responding to extreme and changing situations of the surrounding world; a high level of development of moral and professional qualities of the individual. In this case, we are talking about the formation of the value-meaning sphere of the leader's personality.

Key words: *professional creativity of the head of the educational institution, Competence Approach, self-development, professional activity, creative activity, creative personality.*

Стаття надійшла до редакції 20.03.2024 р.